

Woonhuizen
Kerkstraat 51-53 en 55-57
6883 HS Velp

Monumentgegevens

Monumentnummer 0000346, 0000347
0000349, 0000350
Inschrijving register 24 november 2008
Kadastrale aanduiding Velp H 2651, H 2650
Velp H 2700, H 2530

TWEE DUBBELE WOONHUIZEN met TUINHEKJES, daterend uit 1940. De woningen zijn gelegen aan de Kerkstraat tegenover de NH-kerk Oude Jan, binnen de bebouwde kom van het dorp Velp. Ze zijn in 1939 ontworpen onder invloed van de opvattingen van de Delftse School door de bekende architect Jan Jans (1893-1963).

Historie en ligging:

Deze dubbele woonhuizen genaamd "Oude Jan" en "Laag-Erf" zijn gebouwd in opdracht van C.M. Heitink naar een ontwerp van de uit Almelo afkomstige architect Jan Jans. Jans was een belangrijk traditionalistisch, met name in de provincies Overijssel, Drenthe en Gelderland werkende, (restauratie)architect die tevens veel betekenis heeft voor het behoud van het agrarisch erfgoed in Twente. Artikelen en werken van zijn hand zijn vooral gepubliceerd in het R.K. Bouwblad.

Voor de bouw van de woningen waarvan de eerste tekeningen dateren uit juli 1939 werd op 4 januari 1940 door de gemeente Rheden een bouwvergunning verleend. De bouwkosten bedroegen fl. 9000,-. De architectuur van de Delftse School kenmerkt zich door de op menselijke schaal gebaseerde architectuur, de toepassing van streekeigen materialen, handvorm bakstenen en met keramische pannen gedekte schild- of zadeldaken voorzien van duidelijk gemarkeerde schoorstenen. Een belangrijk onderdeel van de architectuur zijn de roede verdelingen in de ramen die de sobere, vaak robuuste architectuur een vriendelijke en vaak zelfs elegante uitstraling geven. De ambachtelijk verwerkte materialen moesten voorkomen dat de bewoner de indruk kreeg dat zijn huis een serieel vervaardigd product was, eerder als alle andere. Zijn huis was echter uniek en representeerde, niet minder dan een kerk of een raadhuis, de eeuwige architectuur die door het ambachtelijke aspect naast een stoffelijke ook een geestelijke dimensie had gekregen.

De woningen vormen een beeldbepalend ensemble ten zuiden van de Nederlands Hervormde kerk, ook wel de Oude Jan genoemd. Jan Jans heeft, kenmerkend voor zijn werkwijze, op een zorgvuldige en hoogwaardige wijze trachten aan te sluiten bij het dorps karakter van Kerkstraat en situering tegenover de kerk die het historische hart van Velp vormt.

De woningen zijn in de loop der tijd op onderdelen aangepast. De wijzigingen betreffen met name het verwijderen van de karakteristieke aan kruisvensters herinnerende raamindelingen en de modernisering van interieurs. Het complex wordt van de weg gescheiden door voor de bouwtijd karakteristieke uit metalen buizen en gaaswerk bestaande tuinhekjes.

Beschrijving woningen

Plattegrond en opbouw:

De twee dubbele ten opzichte van elkaar verspringende woonhuizen zijn gebouwd op een rechthoekige plattegrond en hebben elk één bouwlaag onder een zadeldak dat gedekt is met rode en gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. Geheel links en rechts op het dak heeft ieder bouwblok een gemetselde schoorsteen waardoor de zijgevels het karakter van een tuitgevel hebben gekregen. Nr.53 heeft als enige aan de voorzijde een dakkapel. Aan de achterzijde heeft iedere woning een dakkapel met een zadeldakje en een uit de bouwtijd daterende éénlaags aanbouw onder een haaks op de achtergevel staand aangekapt zadeldak gedekt met rode en gesmoorde verbeterde Hollandse pannen. De gevels zijn gemetseld in baksteen en vervolgens wit gesausd. De bouwtekening maakt melding van zwart geteerde trasramen, ivoorkleurig gesausde gevels, zandsteenkleurige kozijnen en blauwgroen geschilderde deuren en kozijnen. Ter plaatse van de vloer van de verdieping zijn rozetankers in de gevels aangebracht. De recht gesloten gevelopeningen zijn over het algemeen aan de bovenzijde voorzien van halfsteens rollagen. De oorspronkelijke bouwtekening, daterend uit 1940, laat zien dat zich op de begane grond de hal, woonkamer en enkele (slaap)vertrekken bevonden. De keuken, toilet en berging waren in de achterbouw gesitueerd. Op de verdieping bevonden zich drie slaapkamers.

Voorgevel:

De identieke vier traveeën brede voorgevels hebben een symmetrische indeling met in het midden de voordeuren van beide woonhuizen. Met uitzondering van Kerkstraat 57 (de meest rechts gelegen woning) hebben alle woningen hun uit de bouwtijd daterende voordeur behouden. Deze heeft een klein, vierruits kijkvenster in het midden, op ooghoogte. De voordeuren worden aan de bovenzijde afgesloten door smalle oorspronkelijk van traceringen voorziene bovenlichten. Tussen de beide voordeuren van ieder bouwblok is een hoger in de gevel geplaatst steentje aangebracht met de naam van het bouwblok, respectievelijk "Oude Jan" (51-53) en "Laag-Erf" (55-57). De vensteropeningen in de voorgevels waren oorspronkelijk voorzien van twaalfuits ramen, zoals nog aanwezig in de woning Kerkstraat 55. Aan weerszijden bevonden zich houten luiken. Deze luiken zijn tegenwoordig alleen nog aanwezig bij Kerkstraat 57. De twee bouwblokken zijn met elkaar verbonden door een gemetselde, aan de bovenzijde recht gesloten pannen gedekte rondboog die fungeert als poortje naar het achter terrein.

Achtergevel:

De achtergevel van iedere woning had oorspronkelijk een groot venster met twee gekoppelde zesruits ramen en een klein venster met een vierruits raam. Incidenteel zijn deze vensters samengetrokken tot één grote vensteropening. De dakkapellen waren oorspronkelijk voorzien van houten topgevels en twee gekoppelde vierruits ramen.

Zijgevels:

De zijgevels van de hoofdbouwmassa hebben op de begane grond twee kleine vensters, oorspronkelijk ieder voorzien van een vierruits raam en een luik. De verdieping is voorzien van twee bredere vensters, oorspronkelijk ieder voorzien van twee gekoppelde ramen met vierruits ramen. De aan de erfgrenzen gelegen zijgevels van de aanbouwen zijn steeds voorzien van twee kleine vensters met oorspronkelijk vierruits ramen. De aan de binnenplaatsjes gelegen gevels zijn voorzien van een deur aan weerszijden geflankeerd door een venster waarbij, volgens de bouwtekening, één venster oorspronkelijk voorzien was van een twee gekoppelde vierruits ramen en het andere venster was van een zesruits raam. Het is niet duidelijk of deze raamindelingen ook zo zijn uitgevoerd.

Interieur:

Delen van het interieur zoals paneeldeuren, trappenhuizen en zijn bewaard gebleven en incidenteel een keukenkast en/of rookkap boven het fornuis.

Waardering

Architectuurhistorische waarden:

- De dubbele woningen zijn zowel in hoofdvorm, gevelindeling als details redelijk gaaf bewaard gebleven voorbeelden van eenvoudige doch zeer zorgvuldig vormgegeven traditionalistische dorpswoningen uit het midden van de twintigste eeuw.
- De woningen vormen een voor de gemeente Rheden in het algemeen en het dorp Velp in het bijzonder een goed traditionalistische woningbouw met van de opvattingen van de Delftse School. Deze bouwstijl vindt aansluiting bij de bouwtradities en materialen van het verleden zonder in herhaling te vervallen.
- Tevens maken de objecten deel uit van het oeuvre van de uit Almelo afkomstige architect Jan Jans, die diverse voor- en naoorlogse ontwerpen op zijn naam heeft staan, waaronder enkele bouwwerken in de gemeente Rheden. Als zodanig bezitten de woningen architectuurhistorische waarde.

Stedenbouwkundige waarden:

- De dubbele woonhuizen zijn gelegen aan de Kerkstraat, binnen de bebouwde kom van het dorp Velp. De objecten hebben voor de gemeente Rheden in het algemeen en het dorp Velp in het bijzonder een hoge stedenbouwkundige waarde en ensemblewaarde als onderdeel een waardevol historisch ensemble bestaande uit de middeleeuwse Nederlands Hervormde kerk, ook wel de Oude Jan genoemd, en het naastgelegen woningbouwcomplex Kerkstraat 45a t/m 45b.
- De woningen zijn onderdeel van een historisch gegroeid waardevol stedenbouwkundig gebied behalve uit de bovengenoemde bebouwing tevens bestaat uit het noordelijk deel van de Kerkstraat. Dit deel van de straat bevat een groot aantal gemeentelijke monumenten als de van rijkswege beschermde 19de eeuwse NH-kerk. Het woningbouwcomplex is bepalend voor het zichtbaar houden van deze situatie.

Algemeen historische waarden:

- De dubbele woonhuizen zijn van belang als goed voorbeeld van de wooncultuur van de lagere middenklasse in de gemeente Rheden in de jaren rond de Tweede Wereldoorlog.

Hiermee voldoen Kerkstraat 51, 53, 55 en 57 te Velp aan de basisnormen en zijn de meerwaarden 3b, 3d, 4a, 4b, 4c, 4e en 5c zoals opgenomen in artikel 4 van de Erfgoedverordening Rheden van toepassing. Op grond hiervan voldoet het complex aan de Erfgoedverordening van gemeente Rheden.

Voorgevels – 2017

Foto: Wim Smallegange / fotoclub Veluwezoom

© CC BY-NC-ND